

Næringskomiteens høring - Prop. 119 S (2017-2018)

Konsekvenser av tørkesommeren 2018 for kornsektoren og statskassen

Statskassen både tjener og sparer store beløp på lave kornavlinger. I stedet for å bruke penger på prisnedskrivning av korn og tilskudd til matkorn, får statskassen inn toll og prisutjevningsbeløp, i tillegg til at de økte importkvotene auksjoneres ut til markedsaktørene.

Det er et lite puslespill å sette sammen regnestykket. I tillegg til at flere forhold påvirker kvantum korn og andre kraftfôrråvarer, varierer tollsatsene med verdensmarkedsprisene kvartalsvis, og kornimporten styres med kvoter som auksjoneres bort fra Landbruksdirektoratet. Vi har ikke alle detaljer for nøyaktig beregning, men i KiO har vi anslått at tørkesommeren i sum vil gi statskassen en bedret budsjettbalanse med over 1 milliard kroner sett i forhold til et normalår. Dette er en vesentlig budsjettforutsetning selv for det norske statsbudsjettet.

I innledningen til Prop. 119 S (2017–2018) «Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (tillegg til Jordbruksoppgjøret 2018 som følge av tørken)» uttales det følgende:

«Den omfattende tørkesituasjonen vil påvirke bevilgningsbehovet på overslagsbevilgninger på den løpende jordbruksavtalen vesentlig. Det vil særlig gjelde økt bevilgningsbehov på post 71 Tilskudd til erstatninger m.m. og betydelig redusert bevilgningsbehov på post 73.19 Prisnedskrivning korn og 73.20 Tilskudd til matkorn. Bevilgningsendringer på disse postene vil bli tatt inn i nysalderingen høsten 2018, når det foreligger bedre datagrunnlag.»

KiO mener at det ikke å budsjettere fullstendig for overslagsbevilgningene under jordbruksavtalens budsjettposter i Prop. 119 S, ikke har annen reell begrunnelse enn at departementet ønsker å unngå å synliggjøre størrelsene på innsparingene på de nevnte poster til prisnedskrivning av norsk korn. Dette blir enda tydeligere når proposisjonen heller ikke redegjør for de økte inntekter til statskassen, fra toll, prisutjevning og kvotesalg ved import av korn- og kraftfôrråvarer, som vil følge av tørkeskadene.

Datagrunnlaget for endret bevilgningsbehov til norsk korn og økte tollinntekter mv, vil ikke være vesentlig endret til nysalderingen. Innhøstingen er over, de som leverer direkte har levert, og endelige leveranser vil ikke foreligge før i februar/mars 2019. Prognoser både for tilbud og etterspørsel av korn mv. foreligger fra markedsregulator Norske Felleskjøp, og viser mer enn en tredobling av behovet for import av kraftfôrråvarer. Landbruksdirektoratet legger disse til grunn for administrering av tollvernet, og har i august auksjonert ut mer enn tredoblet importkvote for fôrkorn for kvartalet september-november i 2018 i forhold til året før, en økning fra 99.000 til 317.000 tonn. Dette kommer i tillegg til en ekstraordinær kvote for august 2018 på 13.000 tonn. For matkorn og for oljevekster er importkvotene for siste kvartal 2018 nesten doblet i forhold til året før (fra 44.000 til 80.000 tonn for matkorn, og fra 3.000 til 5.000 tonn for oljevekster).

Det er KiOs oppfatning at prognoser som er tilstrekkelige for statens administrering av tollvernet, også er tilstrekkelige for budsjettering på statsbudsjettet. Vi kan ikke se noen grunn til at Stortinget ikke skal informeres om budsjettkonsekvensene av prognoser som allerede benyttes

av Landbruksdirektoratet til å styre den økte importen og de økonomiske uttellingene til statskassen som markedsaktørene ilegges.

KONKLUSJON 1:

Næringskomiteen bør be departementet komme med tilleggsinformasjon om redusert bevilgningsbehov til norsk korn, samt endringsforslag for disse overslagsbevilgningene og økte inntekter som følge av økt import av matkorn og kraftfôrråvarer etter tørkesommeren 2018.

Konsekvenser av tørkesommeren 2018 for kornbøndene

Som påpekt mener KiO at det er et ønske om ikke å synliggjøre redusert prisnedskrivning mv. til norsk korn, som ligger bak forannevnte mangel i den fremlagte proposisjonen. Informasjonen ville etter vår oppfatning illustrert hvor dårlig kornbøndene har blitt behandlet fra statens side. Kornbøndene er rammet av milliardtap, et tap som selvsagt langt overgår hva staten sparer på prisnedskrivning mv. av korn. Men at den samme staten, som får styrket budsjettbalansen med over 1 milliard kroner fra korn- og kraftfôrsektoren, ikke engang ajourfører erstatningssatsene for korn i avlingskadeordningen til dagens kornpris, det finner vi i KiO uverdlig.

En slik ajourføring av erstatningssatsene burde det ikke engang vært nødvendig å forhandle om. Det burde vært en selvfølge at statens satser skal følge den prisutviklingen som staten selv har vært med å forhandle fram gjennom de årlige jordbruksoppgjørene.

Det har vært hevdet at et sentralt siktemål ved håndtering av tørkeskadene har vært å bruke økonomiske virkemidler som treffer de som er hardest rammet. KiO mener bestemt at dette ikke er oppnådd i kornsektoren. Kornbønder er sannsynligvis den gruppen som er hardest rammet av økonomiske tap i inneværende avlingsår. En egenandel på 30 prosent av bruttoavling betyr at i år vil alle kornbønder minst få halvert nettoinntekten fra kornsalg. I tillegg til kvantumstapet vil den enkelte kornbonde bli direkte rammet av en feilaktig lav erstatningssats. Dette er en gruppe som gjennom en omfattende halmdugnad har bidratt sterkt til å redusere tørkekonsekvensene i husdyrsektoren. Kornbonden kunne således godt vært prioritert i ekstrabevilgningene også.

Erstatningssatsen for korn er forskriftsfestet med antall øre, og har ikke vært oppdatert på mange år. Eksempelvis er satsen for hvete fortsatt 2,85 mens målprisen har økt til 3,36 kr/kg. Det er derfor i år hele 51 øre per kilo forskjell på målpris og erstatningspris for mathvete, et avvik på 15 prosent. KiO kan ikke se noen grunn til at en så feilaktig pris ikke rettes opp i en situasjon der feilen får så store utslag. Også for fremtiden bør satsene følge målpris eller oppdateres årlig.

Erstatningssatsen benyttes per kilo avlingssvikt utover egenandelen på 30 prosent av bruttoavling. En heving til riktig prisnivå ville derfor være en treffsikker måte å hjelpe de kornbøndene som opplever størst avlingssvikt. De som blir hardest rammet av feil sats er jo nettopp de som har opplevd størst tap på avlingen. Enkelte har avlinger opp mot egenandelgrensen, men for dem som har nesten ingen avling blir det feil sats på veldig mye.

Den samfunnsøkonomiske effekten er også stor når alle kornbøndene blir rammet. Det vil gå utover verdikjeden og alle som leverer til kornbøndene også.

KONKLUSJON 2:

Det er fortsatt mulig for landets nasjonalforsamling å opptre ansvarlig etter tørkekrisa overfor landets kornbønder. Næringskomiteen bør be departementet om å ajourføre satsene for avlingskadeerstatning til jordbruksavtalens målprisnivå for varer med målpris, og til tilsvarende oppdatert markedsprisnivå for andre salgsvarer.